

Saue vald

Haridusosakond

URBACT Eesti linnade võrgustikprojekt „Koostöine ja innovaatiline haridus“ raames

KÜSITLUSE „SUJUV ÜLEMINEK KOOLI“ ANALÜÜS

Marina Lokk, Saue Vallavalitsuse haridusspetsialist

Maiki Vanahans, Tuleviku Lasteaia direktor

Laagri 2022

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Sujuva ülemineku teoreetilised lähtekohad.....	3
2. Tulemused.....	6
2.1. Arusaamad sujuvast üleminekust kooli	7
2.2. Kui oluliseks peate lapse sujuval üleminekul lasteaed-kool koostööd?	8
2.3. Kui oluliseks peate lapse sujuval üleminekul kool-kodu koostööd?	9
2.4. Kui oluliseks peate lapse sujuval üleminekul lasteaed-kodu koostööd?	10
2.5. Kui oluliseks peate lapse sujuval kooliminekul lasteaia rolli?	11
2.6. Kui oluliseks peate lapse sujuval kooliminekul kooli rolli?	11
2.7. Kui oluliseks peate lapse sujuval kooliminekul kodu rolli?	12
2.8. Kui oluliseks peate lapse sujuval üleminekul kooli lapse füüsilist, vaimset valmisolekut ja sotsiaalseid oskusi?	13
2.9. Ettepanekud lapse jaoks koolimineku võimalikult sujuvaks muutmiseks.....	14
3. Kokkuvõte.....	15
3.1. Kuidas edasi?.....	15
Kasutatud kirjandus	16
Lisad	18

Sissejuhatus

2022. a. mais viidi Saue valla haridusasutustes läbi küsitlus lasteaiast kooli sujuva ülemineku teemal, et selgitada välja erinevate osapoolte (kodu, lasteaed, kool) arusaamad sujuvast üleminekust kooli ning ootused osapooltevahelisele koostööle. Küsimustik koostati Saue valla URBACT meeskonna poolt. Valimi moodustasid haridusasutuste juhid (lasteaed ja kool), lasteaiaõpetajad, klassiõpetajad ning lapsevanemad (vanemad, kelle lapsed käivad veel lasteaias; vanemad, kelle lapsed käivad 1. klassis; vanemad, kelle laps ei ole lasteaias käinud). Küsitluse link saadeti haridusasutuste juhtidele, kes edastasid selle õpetajatele ja lapsevanematele. Samuti jagati küsitluse linki sotsiaalmeedias, kus kutsuti vastama vanemaid, kelle laps ei ole lasteaias käinud. Küsitlusele vastas 109 inimest, peale andmestikust tühjade vastuste eemaldamist koostati lõplik analüüs 63 vastuse põhjal.

1. Sujuva ülemineku teoreetilised lähtekohad

Koolimine on oluline sündmus nii lapsele kui ka tema vanematele. Enamik lastest elab sisse raskusteta, kuid on ka neid, kellel kohanemine rohkem aega võtab. Samuti peab kool olema võimeline kohanema lapsega. Lasteaias ja koolis õppimine erinevad praegu väga palju. Kui lasteaias on kõik teemad seotud tervikuks ning päeva jooksul õpitakse mitmekülgse tegevuse kaudu, siis koolis tekib arusaam eri ainetest ning õppetöö toimub kindla pikkusega tundides. Lasteaias on õppimine paindlikum, rohkem tehakse tööd väikestes gruppides, kus igale lapsele leitakse jõukohane tegevus, et ta eduelamust kogeks, ning laps ei võta õppimist kohustusena. Seevastu koolis on tempo kõigi jaoks ühesugune, toimub ainekeskne õpe ja pikemad tunnid nõuavad oskust pikemat aega keskendunult tegutseda. Et laps uue süsteemiga harjuks, peaks üleminek olema järkjärguline ja sujuv. (Kirbits & Stein, 2015)

Sujuv üleminek koolieelses eas on kestav protsess vastastikusel kohanemisel laste, vanemate, lasteaia ja kooli poolt, kus perekond ja kool aitavad kaasa edukal üleminekul varajasest lapsepõlvest kooli (Petriwskyj jt. 2005). Vögotski (2016) nimetab lapse üleminekul kooli oluliseks kahe erineva mikrosüsteemi (kool, lasteaed) mõju integreerumist. Mida tugevam on side kahe süsteemi vahel, seda jätkusuutlikum on lapse areng. Seega, mida teadlikumalt ja järjepidevamalt keskendutakse lapse ealiste ja ümbritsevast keskkonnast tingitud muutuste arvestamisele, seda kindlamalt näeme lapse arengu muutumist ja suutlikkust mitmekülgisel arenemisel (Talts, 2009). Sujuvat üleminekut kooli seostavad erinevad autorid (vt Dockett &

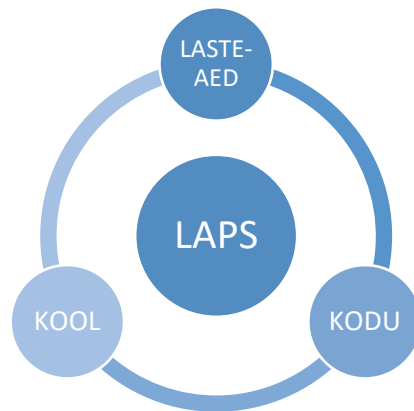
Perry, 2007; Petriwskyj jt., 2005) eelkõige just sotsiaalse koolivalmidusega. Kui lapsed on sotsiaalselt hästi arenenud, siis nad tahavad ja julgevad suhelda, tunnevad teiste tegemiste vastu huvi, mõistavad inimeste erinevust, oskavad teistega arvestada, teha koostööd ja loovad sõprussuhteid. Lapse areng sotsiaalsest aspektist on otseselt seotud õpitulemustega. Lasteaias töötavad õpetajad lapsega mitu aastat, mitte ainult aasta enne kooli. Iga uus teadmine põhineb eelmisel, ajaga tekivad kogemused ning oskus seostada. Väita, et kooliks hakatakse valmistuma viimasel lasteaia-aastal, tähendab, justkui varem ei oleks lapse eduka hakkamasaamise nimel midagi tehtud. Kui teadvustada endale, et kooliks valmistumine ei ole üheaastane projekt, vaid pikem protsess, vähendab see oluliselt stressi, mille toob kaasa keskendumine ainult viimasele lasteaia-aastale, mil tundub, et aega jääb väheks ja kõike ei jõua. (Kirbits & Stein, 2015)

Lapsevanemad, kooliõpetajad ja lasteaiaõpetajad peaksid omama ühiseid arusaamu koolivalmiduse olemusest ja sellest, millised teadmised ja oskused on vajalikud, et tagada lapse edukas toimetulek koolis (Broström, 2002). Seejuures on oluline, et lasteaed ja kool leiaksid ühised seisukohad laste koolivalmiduse osas ja tutvustaksid neid vanematele. Selleks on sobivad lastevanemate koosolekud lasteaedades, kus osaleksid ka algklasside õpetajad. Samuti võiksid lapsed külastada koolitunde, et tutvuda kooli igapäevaeluga (Põdra, 2002). Niivõrd ei peaks keskenduma sellele „Mis on koolivalmidus ja kuidas seda saavutada?“, vaid tuleks uurida „Kuidas saavutada sujuvat üleminekut koolieelsest lasteasutusest kooli?“. Tähtis on arendada ja õpetada lapsi nii enne kooli kui ka koolis, arvestades nende arengu iseärasusi ja vajadusi (Kikas, 2004).

Lasteaiaõpetajate ja kooliõpetajate piirkondlik koostöö on oluline, kuna koostöös selgub teadmine, millised kooliks vajalikud baasoskused vajavad arendamist ja on olulised üleminekul lasteaiast kooli. Koostöövahendiks on väljatöötatud koolivalmiduskaart, mis on abiks klassiõpetajale lapse individuaalse ja arengu mõistmisel ning koostöö planeerimisel vanemate ja tugispetsialistidega. Koolivalmiduskaart on lasteaia ja kooli ühenduslüli, mis aitab eri haridusastmete õpetajatel omavahel infot vahetada. Mõistagi on kasu kaardist, mis on informatiivne ja põhjalik, mitte üldsõnaline ja kõigi kohta ühesugune. Tähtis on, et kool oleks sellest ka sisuliselt huvitatud (Kirbits & Stein, 2015).

Üks tõhusamaid koostöövorme on nii lasteaia- kui klassiõpetajatest koosnev tööühik. Koostööks kohtutakse regulaarselt ning õpetajatel on ühine eesmärk jagada ja arutleda pedagoogiliste teemade üle reflekteerival moel. Konkreetne koostöövorm on üks parimaid toetamaks kaasaegset õpetajat tema arengus (Ostovar-Nameghi & Sheikahmadi, 2016). Õpetajate regulaarsete kohtumiste tulemusel saavad õpetajad tuge emotsionaalselt, nad saavad

juhiseid õppetöö läbiviimiseks ning see omakorda mõjutab õpetaja-lapse suhteid positiivselt. Koostöök on vajalik juhtide poolne initsiatiiv ja tugi ning demokraatlik juhtimisstiil (Webs jt, 2018; OECD, 2017).

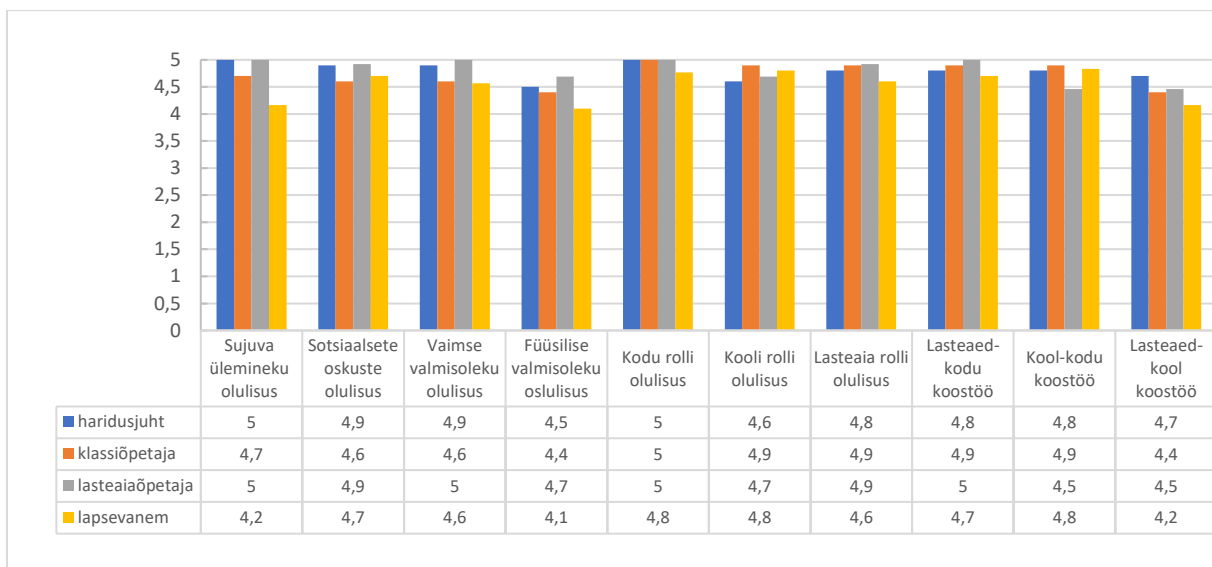

Joonis 1. Sujuvat üleminekut toetav osapoolte koostöö

Lapse sujuva ülemineku lasteaiast kooli tagab kõigi osapoolte (lasteaed, kodu ja kool) omavaheline koostöö, mille keskmeks on laps ja tema toetamine (Joonis 1). Lapse lasteaiast kooli minemise toetamisel on oluline, et nii lasteaiaõpetajad, klassiõpetajad kui ka lapsevanemad saaksid ühtmoodi aru, millisel arengutasemel kooliminev laps peaks üldiselt olema. Koolivalmiduse saavutamisel peavad lapse arengut toetama keskkond, kaaslased ja täiskasvanud. Lapse koolivalmiduse kujundamisel ja hilisema kooliedukuse kujundamisel on vastutus lasteaiaõpetajatel ja lastevanematel. Missugused näitajad on koolivalmiduse hindamisel olulised, sõltub ka kooli nõuetest – lisandub kooli vastutus. Saavutamaks sujuvat üleminekut lasteaiast kooli võimalikult paljudele lastele, on oluline arendada koostööd kodu, lasteaia ja kooli vahel. Tähtis on nii lasteaias kui ka koolis keskenduda individualiseeritud õpetamisele ning dünaamilisele ja paindlikule hindamisele (Kikas, 2004).

2. Tulemused

Soovisime teada saada, kuidas mõistavad sujuvat üleminekut kooli võtmegrupid ning mida peetakse selle juures oluliseks. Vastajad hindasid küsimustikus erinevaid sujuvat üleminekut mõjutavaid tegureid 5-palli skaalal (1 – pole üldse oluline; 2 – pigem pole oluline; 3 – ei oska öelda; 4 – pigem oluline; 5 – väga oluline). Ükski vastaja ei valinud vastusevarianti „1 – pole üldse oluline“. Joonisel 2 on esitatud vastajagruppide keskmised hinnangud sujuvat üleminekut mõjutavatele teguritele.

Joonis 2. Vastajate hinnangute keskmised sujuva ülemineku tagamisel

Sujuvat ülemineku olulisust pidasid väga oluliseks nii lasteaiaõpetajad kui haridusjuhid. Veidi madalam oli klassiõpetajate hinnangute keskmine (4,7). Lapsevanemad pidasid seda pigem oluliseks. Nii sotsiaalsete oskuste kui vaimse valmisoleku olulisust pidasid väga oluliseks kõik vastajagrupid. Füüsilist valmisolekut hinnati veidi madalamalt, kuid siiski pidasid seda väga oluliseks haridusasutuste töötajad. Lapsevanemate hinnangul on see pigem oluline. Erinevate osapoolte (kodu, kool ja lasteaed) rollide olulisust pidasid tähtsaks kõik vastajagrupid. Siiski ilmnis haridusjuhtide hinnangutes, et kodu roll võrreldes kooli omaga on olulisem. Kodu rolli olulisust pidasidki kõik haridusasutuste töötajad kõige olulisemaks (keskmine hinnang 5,0), lapsevanemate hinnangul on osapoolte rollid võrdse kaaluga. Osapoolte vahelist koostööd väärtustavad kõik huvigrupid, samas lapsevanemad peavad lasteaia ja kooli koostööd sujuval üleminekul pigem oluliseks. Vaatamata mõningatele väikestele erinevustele saab öelda, et vastajate gruppide keskmistes oluliselt suuri erinevusi ei ilmnenu. Lisas 1 on esitatud kõigi vastajate hinnangud gruppide kaupa.

2.1. Arusaamad sujuvast üleminekust kooli

Osalejate arusaamad sujuvast üleminekust varieerusid. Samas nimetati kõigi vastajagruppide poolt sujuva ülemineku puhul lapse valmisolekut kooliks nii sotsiaalselt, vaimselt kui ka füüsiliselt.

Lapsevanemate jaoks tähendas sujuv üleminek lasteaia lõpetamist ja kooli minemist. Selle puhul peeti oluliseks piisava ettevalmistuse saamist lasteaiast, aga ka eelnevalt kooliga tutvumist. Samas toodi välja, et kui lasteaias on õpe mänguline, siis koolis on see koheselt liiga akadeemiline. Osapoolte vahelisele koostööle, sealhulgas lasteaed-kool, viitab ka arusaam, et koolis nõutav tase peaks olema vastavuses ettevalmistusega (kui palju last enne ette valmistada), et laps oleks valmis toime tulema kooliprogrammiga.

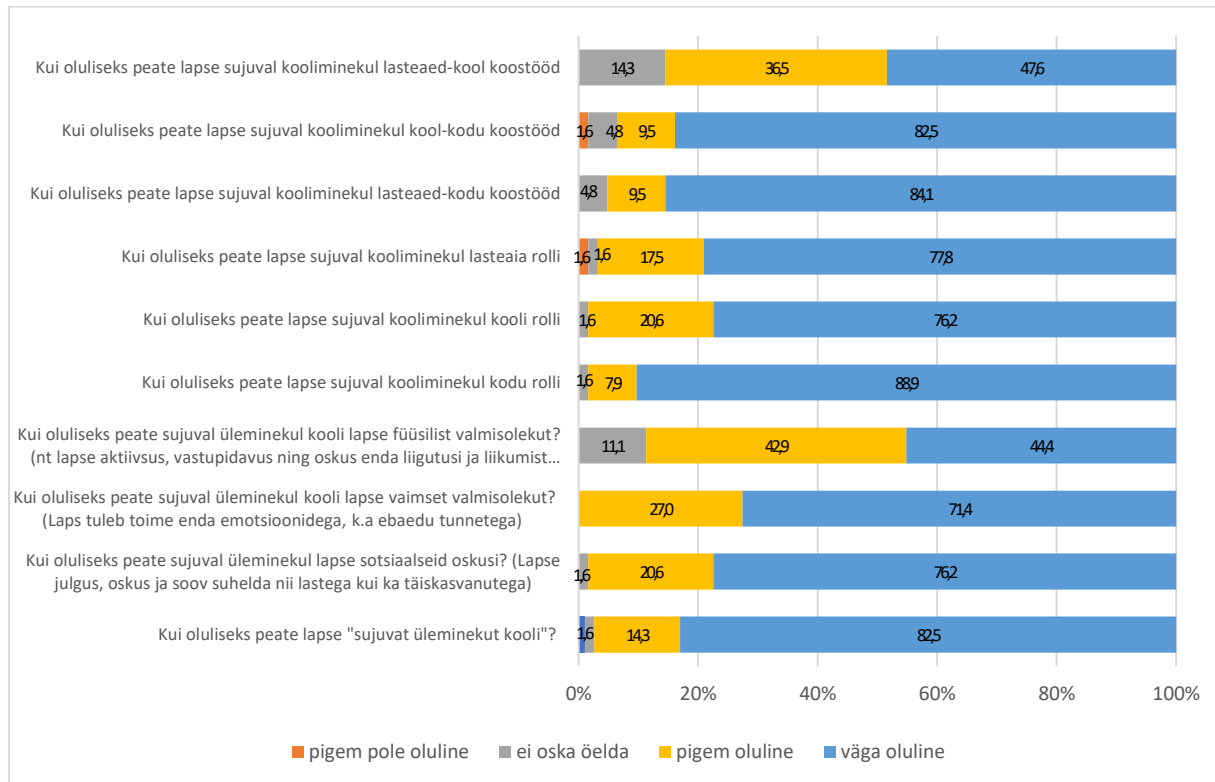
Lasteaiaõpetajad leidsid, et sujuv üleminek tähendab koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava läbimist ja vastavate pädevuste omandamist. Veel toodi välja lugemisoskuse ja püsivuse olulisus. Sarnaselt lapsevanematele leidsid ka lasteaiaõpetajad, et sujuvat üleminekut toetab see, kui laps on teadlik, milline näeb välja koolipäev ning millised on ootused lapsele koolis. Lisaks märgiti, et laps peaks teadma, mille poolest lastead ja kool erinevad. Lasteaiaõpetajad leidsid, et üheks koolivalmiduse ja sujuva ülemineku eelduseks on lapse enda soov minna kooli. Oluliseks peeti ka osapoolte igakülgset koostööd, mis tagab sujuva ülemineku ning toetab lapse arengut.

Klassiõpetajad tõid välja, et sujuv üleminek lasteaiast kooli on seotud lapse sotsiaalse valmisoleku ja julgusega. Lisaks peeti oluliseks, et laps oleks kooliga eelnevalt põgusalt tutvunud, mis vähendab stressi ja hirmu. Leiti, et kooliks ettevalmistamisega tuleb juba lasteaias tegeleda ning arendada laste oskusi iseseisvalt toime tulla ning kaaslastega suhelda. Klassiõpetajad tõid välja ka käärid koolieelse lasteasutuse ja põhikooli riiklike õppekavade vahel. Erinevatelt lasteaiaõpetajatest ja lapsevanematest ei väljendanud klassiõpetajad oma arusaamades sujuva ülemineku osas koostöö vajalikkust või tähtsust.

Haridusjuhtide arvates on sujuv üleminek protsess, mis algab lasteaias ja jätkub koolis. Laps on omandanud üld- ja sotsiaalsed oskused, on saanud ettevalmistuse, mida toetab osapoolte koostöö (kool-kodu-lasteaed) ja stressivaba liikumine ühest haridustasemest teisele. Veel märgiti, et sujuv tähendab seda, et lapse jaoks toimub muutus vaid hoones, kus ta õpib ning sujuvalt saab kooli minna siis, kui lasteaed ja kool teevad koostööd. Samas toodi ka välja, et lapsed tulevad kooli ettevalmistusega, mis võimaldaks üheskoos õppetööga alustamist.

Haridusjuhtide arusaamade kohaselt toetab sujuvat üleminekut kõigi osapoolte koostöö ja omavaheline suhtlus.

2.2. Kui oluliseks peate lapse sujuval üleminekul lasteaed-kool koostööd?

Joonis 3. Sujuvat üleminekut toetavad faktorid

Läbi viidud küsitluses peab 48% vastanutest lasteaed-kool koostööd väga oluliseks ja 37,1% pigem oluliseks. See on kõikidest koostöö vormidest kõige madalama protsendiga näitaja.

Haridusjuhid peavad oluliseks osapoolte koostööd, mille alla kuulub omavaheline info jagamine, tugevatest ja nõrkadest külgedest ning erivajadustest teada andmine, haridusasutuste ja õpetajate omavaheline toimiv koostöö. Leitakse, et õppetegevused on omavahel koordineeritud ja esitatavates nõudmistes on olemas loogiline sujuvus. Selgus, et koolide ja lastaedade vaheline koostöö üle valla on ebaühtlane. Osades haridusasutustes toimub vastastikune küllastamine, mille kaudu saavad laps ja lapsevanem vajaliku toe nii eelmises kui ka järgnevas astmes. Samas ei saa kõigi haridusasutuste puhul sellist koostööd välja tuua.

Klassiõpetajad peavad oluliseks klassiõpetaja-lasteaiaõpetaja omavahelist koostööd, oodatakse tihedamat omavahelist lävimist, info liikumist ja jagamist (koolivalmiduskaardid, eeldatavad tulemused, ühtlustatud teadmised).

Lasteaiaõpetajate ootus on, et kool tutvub laste koolivalmiduskaartidega, samas et lasteaed oskaks arvestada kooli ootustega. Kooli külastuste, õpetajaga tutvumise, tuttavate töökorralduste kaudu luuakse lapsele turvatunne ja toetatakse tema erivajadusi. Väärtustatakse lasteaed-kooli koostööd, mille kaudu peaks kool tundma huvi lapse arengu vastu. Samuti võimaldaks selline koostöö ühtlustada nõudmisi, ootusi ja eeldusi ning tõstma klassiõpetajate teadlikkust koolimineja eeldatavatest tulemustest, tagades seeläbi lapse parema kohanemise kooliga.

Lapsevanemad peavad oluliseks kõikide huvigruppide omavahelist läbipaistvat koostööd, kooli ja lasteaia vahelisi kokkuleppeid (koolipoolne info on edastatud lasteaiale), mille kaudu kool jätkab lapse arendamisega. Ühtlasi märgitakse, et vajalikud on lasteaia ja kooli vahelised ühtsed arusaamad lapse arengutasemest ja ootustest. Leitakse, et koolile edastatud eelinfo erituge vajavatest lastest võimaldab koolil lapsega paremini arvestada. Samuti on haridusasutuste koostöös oluline tugeva ja pühendunud meeskonna loomine, kellel on ühtne arusaam laste eeldatavatest teadmistest ja oskustest.

2.3. Kui oluliseks peate lapse sujuval üleminekul kool-kodu koostööd?

Kõikidest vastanud huvigruppidest peab 83,9% väga oluliseks kool-kodu koostööd. Seda peetakse lasteaed-kool koostööst olulisemaks. Haridusjuhtide arvates saab pideva koostöö taga olla tahe ja julgus omavaheliseks koostööks, mille kaudu edastatakse kooliks vajalikke baasoskusi, eelteadmisi lapsevanemale, toetatakse paremini last ja märgatakse õigeaegselt lapse kohanemiskursusi, et laps saaks õigel hetkel vajalikku tuge ja ei jääks oma murega üksi. Osapoolte koostöö kaudu kujunevad teadmised ja arusaamad, mida kool koolimineja puhul ootab ning pere teab, kuidas lapsega tegeleda. On ju lapsevanem kõige olulisem isik lapse arengus. Lapsevanemast sõltub nii koostöö erinevate osapooltega kui ka eelkõige lapse areng ja valmisolek kooliks. Koolil on suunav ja toetav roll.

Klassiõpetajad pakuvad välja, et augustis toimuv individuaalne kokkusaamine lapsevanemaga loob parema koostöö, mille keskmeks on lapse areng. See tekitab lapses turvatunde, et mõlemad osapooled on olemas tema abistamiseks ja juhendamiseks.

Lasteaiaõpetajate arvates omavahelises koostöös leitakse lahendused. Tõhusa koostöö kaudu oskab lapsevanem last paremini toetada, sest pingutatakse ühise eesmärgi nimel. Eelkool on vajalik nendele lastele, kes lasteaias ei käi.

Lapsevanemad ootavad varakult infot, kuidas toetada lapse arengut, et üleminek oleks sujuv ning probleemide puhul saaks teda aidata. Seega peetakse oluliseks varajast märkamist. Koolikodu koostöös oodatakse probleemide ilmnemisel kohest reageerimist, et saada üle takistustest ja mitte reageerida üle. Mõlemal osapoolel peavad olema selged ootused, suunised ja eesmärgid. On oluline, et kõik tegutseksid ühise eesmärgi nimel pidades silmas lapse heaolu. Vanemad pidasid oluliseks ka teada, kes on lapse tulevane klassijuhataja. Koolipoolne varajane info annab lapsevanemale võimaluse luua lapsele „pehme maandumise“ ning hea koostöövõrgustiku tema ümber. Perede jaoks on oluline tagasiside lapse toimetuleku kohta koolis, märgitakse, et tore on saada ka positiivset tagasisidet. Koostöö puhul peetakse oluliseks tihedat suhtlust klassijuhataja ja kodu vahel.

2.4. Kui oluliseks peate lapse sujuval üleminekul lasteaed-kodu koostööd?

85,5% vastanutest peavad oluliseks lapse sujuval üleminekul lasteaed-kodu koostööd.

Haridusjuhtide arvates on osapoolte koostöö protsess, kus on usalduslikud suhted ja avatud dialoogid koostööpartnerite vahel, mille kaudu on oluline vanemate teadlikkuse tõstmine, varajase märkamise põhimõtte, lapse murede lahendamine. Lapsevanem on kõige olulisem isik lapse arengus, samas koostöö toimimise võti on alati haridusasutuse käes.

Klassiõpetajad peavad oluliseks lasteaia õppetundides osalemist. Lapsevanem-õpetaja koostöös on oluline suhtlemine ja tagasiside. Laps peab nägema, et koos tegutsetakse tema heaks. Lasteaiast koju peaks liikuma info eripäradest ja raskustest, et ennetada suuremaid raskusi koolis.

Lasteaiaõpetajate arvates on lasteaed eelkõige toetav asutus, kes kaardistab koolivalmiduse ja toob välja lapse arendamist vajavad küljed. Koostöös koduga minimeeritakse hirmu koolimineku ees, omavaheline info jagamine aitab mõlemal poolel toetada lapse arengut. Lasteaiaõpetajad rõhutavad, et lapsevanem on lapse esmane ekspert. Kooliküpsuse aluseks on hea koostöö lasteaia ja koduga, ainult nii sünnib tulemus, ilma selleta kannatab lapse areng. Mõlemal poolel peavad olema ühises eesmärgid ja soov ühiselt pingutada lapse arendamisel.

Lapsevanemate seisukoht on, et oleks varajane info liikumine, milles peaks laps veel arenema, arenguestlused on selleks hea võimalus. Koostöö lasteaia ja kodu vahel on väga oluline, laps saab noodi, et kõik soovivad talle parimat ja head suhted on olulised. Lasteaiaõpetajad näevad lapse arengut, probleemsete või arengut vajavate valdkondadega saab kodus tööd teha. Kõik tegutsevad ühise eesmärgi ja lapse heaolu nimel, mis tagab valmiduse kooliks.

2.5. Kui oluliseks peate lapse sujuval kooliminekul lasteaia rolli?

Lasteaia rolli peab väga oluliseks 79% ja pigem oluliseks 17,7% vastanutest. Sarnaselt peavad vastajad kooli rolli väga oluliseks (77,4%) ja pigem oluliseks (21%).

Haridusjuhid leiavad, et kui kodu ei toeta lapse arengut, siis täiustab seda lasteaed. Lasteaias on keskmis laps oma huvide ja eripäradega. Eelkõige tegeletakse lasteaias õpiharjumuste kujundamisega, sotsiaal- ja üldoskuste arendamisega, kooliks ettevalmistusega, koduga koostöö loomisega lapsest lähtudes.

Klassiõpetajate võtmesõnadeks on lasteaia programmi läbimine, edutunnetus, kodu-lasteaia-kooli omavaheline koostöö. Leitakse, et lasteaias arenevad lapsel üldoskused ja eelteadmised lugemiseks, kirjutamiseks, arvutamiseks ning ühtlasi esmased tööharjumused ja pikem keskendumisvõime.

Lasteaiaõpetaja arvates õpetatakse lasteaias üldoskusi, sotsiaalset valmisolekut, toetatakse laste emotsionaalset ja vaimset arengut ning arendatakse oskust olla osa grupist. Oluliseks peetakse lasteaiaõpetaja teadlikkust, millest koolis alustatakse, et luua hea ettevalmistus kooliks.

Lastevanemate vaates seisneb lasteaia roll suhtlemises, ettevalmistuses ning sotsiaalsete oskuste arendamises. Läbi mängu tutvustatakse koolielu, õpitakse tähti ja numbreid, saavutatakse koolivalmidus ja omandatakse aluharidus läbi lasteaiaõpetaja toetuse.

2.6. Kui oluliseks peate lapse sujuval kooliminekul kooli rolli?

Haridusjuhtide vastustest tuleb välja, et kooli rollist sõltub lapse "karjäär", kuidas lapse edasised õpingud edenevad. Kooli toetav ja avatud suhtumine loob turvatunde, sest õpiteekonda toetatakse lähtuvalt lapsest endast.

Klassiõpetajad peavad oluliseks klassijuhataja-lapsevanema koostööd, kus on tihe suhtlus, mis toetab lapsel koolieluga kohanemist ja aitab kaasa meie-tunde loomisele.

Lasteaiaõpetajate arvates seisneb kooli roll turvalise keskkonna loomises, individuaalses lähenemises ning osapoolte koostöös. Koolipoolsed liiga suured nõudmised ei arvesta lasteaia õppekavaga. Soovitakse rohkem koostööd kooliga, et luua lastele sujuvam ja turvalisem üleminek.

Lapsevanemate arvates on kooli rollis oluline hea õpetaja, tugimeeskond ja ümbritsevad inimesed, sõbralik õpikeskkond, positiivne suhtumine. Veel tähtsustatakse, et õpikeskkonnas panustatakse lõiminguks ja turvatunde loomisesse. Samuti peetakse oluliseks, et kool arvestaks lapsega, annaks kohest tagasisidet lapsevanemale, kasutaks lõimitud õppekava ja erinevaid meetodeid.

2.7. Kui oluliseks peate lapse sujuval kooliminekul kodu rolli?

Kodu rolli peavad kõik huvigrupid väga oluliseks (90,3%), mis on ühtlasi ka kõige kõrgemalt väärtustatud võrreldes lasteaia või kooli rolliga (vastavalt 79% ja 77,4%).

Haridusjuhid peavad osapoolte koostöös oluliseks kodu ja pere toetust ning osapoolte usalduslikku suhet ja julgust abi paluda. Leitakse, et perekond on lapse põhiline turvalisuse allikas, mille keskmis on tahe ja aeg ning soov last aidata ja toetada.

Klassiõpetajate arvates on kodu roll oluline, sest pakub toetust ja tähelepanu, eriti 1. klassis. Toodi välja, et laps kannab edasi kodu väärtuseid, millega kaasnevad suhtumine õppetöösse, kooli ja õpetajasse. Lapsevanemad on lapse jaoks alati olemas, toetavad ja julgustavad last, et ta oleks enesekindel. Kodu-lasteaed-kool on üks tugivõrgustik, kes tegutseb lapse edukuse nimel.

Lasteaiaõpetajate arvates on kodu koht, mis pakub lapsele turvalisust ja toetust erinevates olukordades. Nende arvamus ühtib kooliõpetajate arvamusel, et kodu annab lapsele väärtushinnangud, toetab last ja valmistab emotsionaalselt ette uueks etapiks. Osapoolte koostöö on vundamendiks koolivalmiduse saavutamisel. Oluliseks peetakse, et lapsevanem oleks positiivselt meelestatud. Toodi välja, et lapsevanemad peavad ise panustama, mitte ootama, et lasteaed suudab lapsed koolivalmiks voolida. Laps on kooliküps, kui on saavutatud sotsiaalne, füüsiline, emotsionaalne, vaimne küpsus.

Lapsevanemate arvates algab kõik kodust, kus on igakülgne toetamine, lisaks peavad lapsevanemad olema valmis muudatuseks elukorralduses ja olukorraga harjumiseks. Kodust saab laps vajalikud baasoskused, julguse suhelda ja eksida. Vanemad tähtsustavad sotsiaalset valmisolekut, lapsed õpivad lasteaias oskusi, kodus kasvatatakse. Oskuste arendamine uues keskkonnas ja uute inimestega ongi sujuva ülemineku osa. Ühtlasi leiti, et kodune toetus pakub mentaalset ettevalmistust, ei saa loota ainult lasteaia ega kooli peale, vaid lapsevanem peab näitama eeskujul, rääkima positiivselt koolist, usaldama kooli ja õpetajaid. Läbi toe ja lapsevanema valmisoleku hakkab laps ennast tundma koolis turvaliselt, mis tagab ka õppetöö sujumise. Üks lapsevanem arvas, et kui laps käib lasteaias, siis kodu roll ei ole suur. Tegemist oli lapsevanemaga, kelle laps ei käinud lasteaias.

2.8. Kui oluliseks peate lapse sujuval üleminekul kooli lapse füüsilist, vaimset valmisolekut ja sotsiaalseid oskusi?

Vaadates vastuseid saab öelda, et kõige vähem peetakse oluliseks füüsilist valmisolekut, seal on protsendid jagunenud pea võrdseks, 45,2% peab väga oluliseks, 43,5% pigem oluliseks ja 11,3% ei oska öelda. Olulisemaks peetakse lapse vaimset valmisolekut, kus 72,6% peab seda väga oluliseks ja 27,4% pigem oluliseks. Pea sama protsent on ka sotsiaalsetes oskustes, vastavalt 77,4% ja 21%.

Kuigi sujuvat üleminekut kooli tähtsustab enamus vastajatest (98,4%), toodi selle puhul välja mitmeid takistavaid ja toetavaid faktoreid. Tabelis 1 on esitatud kõigi vastajate koondatud arusaamad sujuva ülemineku takistustest ja toetavatest teguritest.

Tabel 1. Üleminekut kooli takistavad ja toetavad faktorid

Mis takistab lapse üleminekut kooli?	Mis toetab lapse üleminekut kooli?
Õppekavade “käärid” (koostöö osapoolte vahel – kool-lasteaed)	Osapoolte koostöö, sh erinevate osapoolte toetus (k.a mänguline 1. klass, koolipoolne abivalmidus)
Lastega ei tegeleta	Lapse häälestamine
Ühe osapoolte toetus on nõrk	Kooliga tutvumine (hea kontakt kooliga), sh tulevasega õpetajaga kohtumine
Liiga suured ootused osapooltele (lapsele, koolile, lasteaiale)	Sõbralik, hooliv ja turvaline keskkond
Liigne klammerdumine faktiteadmistesse	Õppemeetodid (õppeprogrammid lasteaias)

Puuduvad sotsiaalsed oskused (sotsiaalne ebaküpsus)	Lasteaias käimine, lasteaiakogemus
Mittemotiveeritud lapsevanemad	Lapsevanema, perekonna tugi
Teadmine, et vastutus on ainult haridusasutusel	Lugemisoskus
Lapsel puudub igasugune huvi õppimise vastu	Jutud koolitundidest ja kooli mängimine
Hirm ja liigne stress	Eneseteenindusoskused
Tasakaalu puudumine, infopuudus	Õpioskuste omandamine
Ettevalmistus ja häälestatus (pole tutvunud kooliga ega õpetajaga)	Tugev teadmiste baas
Kooli ootused ei ühti lasteaga	Suhtlusoskus
Laps vajab erituge	Ettevalmistus (baasteadmised, süsteemne õppekava)
Puudulikud teadmised	Eelkoolis käimine
Halvustav suhtumine kooli (koolist ei räägita head)	Eelnevad tutvumisüritused, septembris koostegemised
Lapse esimese suure muutuse ignoreerimine	Päristunnid teisest nädalast ning väljasõidud

2.9. Ettepanekud lapse jaoks koolimineku võimalikult sujuvaks muutmiseks

Vastajad tõid välja erinevaid võimalusi, kuidas koolimineku võimalikult sujuv oleks. Ettepanekud hõlmasid nii koostöö tõhustamist kui ka lapse ettevalmistamist vaimselt ja sotsiaalselt. Tabelis 2 on esitatud kõige sagedamini nimetatud ettepanekud.

Tabel 2. Ettepanekud koolimineku sujuvaks muutmiseks

Koostöö tõhustamine	Lapse ettevalmistamine
Osapoolte koostöö (laps-lapsevanem-lasteaed-kool-õpetaja)	Positiivne meelestatus
Klassiõpetaja arvestab varasemaid kogemusi ja loob koostöös vanemaga võimalused sujuvaks üleminekuks	vajalikud toimingud kooli alustamiseks (keskkonna muutmine/ettevalmistamine, alustada 6 kuud varem, koolilaua ostmine, nutikellaga harjutamine, koduvõtme kasutamine jne)
Ettevalmistus kõikide osapoolte poolt	Suhelda lapsega (vanemate arutelu ja jutud koolitundidest, õppimisest)
Kooliõpetajad tulevad lasteaeda rääkima	Koolimäng
Kooli ja lasteaia ühisosad	Lasteaias tegeleda emotsioonidega
Kooli ootuste selgeks tegemine	Lapsega arvestamine (ainete lõimimine, projektõpe), esimene klass mängulisem

3. Kokkuvõte

3.1. Kuidas edasi?

Meie küsitlusest selgus, et sujuvat üleminekut kooli peavad oluliseks kõik osapooled (lasteaed, kool ja kodu), kuid siiski ilmnisid kitsaskohad, millele tuleb meil enam tähelepanu pöörata, et laste koolimine oleks paremini toetatud. Kindlasti vajab rohkem tähelepanu lasteaia ja kooli vahelise koostöö tõhustamine, sest lapse üleminekut ja toimetulekut koolis toetab lisaks kodupoolsele toele ka lasteaia ja kooli vaheline tihedam koostöö ning ühiselt ülemineku ettevalmistamine. Ka haridusvaldkonna ekspertide hinnangul tuleb lisaks lasteaed-kodu ja kool-kodu koostööle pöörata tähelepanu lasteaed-kool koostööle, mis tihti peale tagaplaanile jäetakse.

Küsitluse tulemustest ja teoreetilistest seisukohtadest lähtudes alustame sujuva ülemineku paremaks toetamiseks lasteaedade ja koolide vahelise koostöö parendamise ja edendamise. Selleks oleme kavandanud:

- Haridusasutuste õppejuhtide ümarlauad fookusega sujuval üleminekul. Vajadusel välise eksperdi kaasamine Tallinna Ülikoolist.
- Õppekavade ja ühise koostöö alase koolituse haridusasutuste juhtkondadele, lasteaia- ja klassiõpetajatele ning tugispetsialistidele.
- Järgmise sammuna on plaanis koolivalmiduskaardi vormi ühtlustamine osapoolte ettepanekuid ja ootuseid koolivalmiduskaardile arvestades.
- Veebikoolitus 5-6a laste vanematele teemal „Sujuv üleminek kooli – olulised aspektid ja koostöö“.
- Lasteaialastele kooli tutvustamine, külaskäigud kooli.
- Koolikorraldust (õppetöö, ootused jne) tutvustav koolitus lapsevanematele.

Tegemist on esialgsete plaanidega, mis ei ole lõplikud ning täienevad vastavalt osapoolte vahelisele koostööle. Kindlasti pakuvad ümarlauad sisendit järgnevate tegevuste täpsemal kavandamisel.

Kasutatud kirjandus

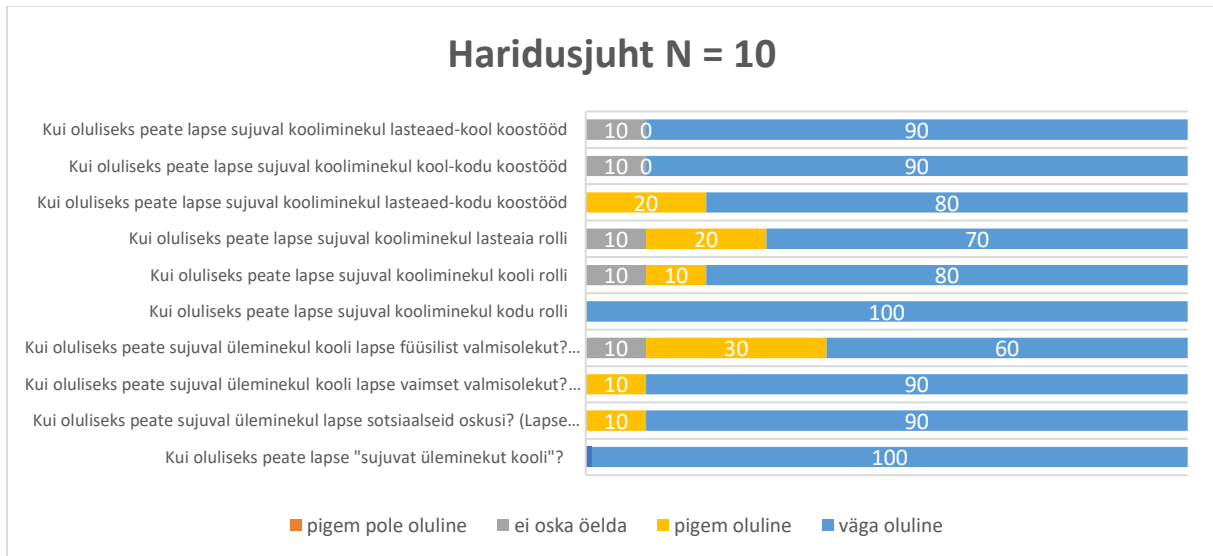
- Broström, S. (2002). Communication and continuity in the transition from kindergarten to school. In H. Fabian & A.-W. Dunlop (Eds.). *Transition in the early years: debating continuity and progression for young children in early education*, pp. 52–63. London: Routledge Falmer.
- Dockett, S., & Perry, B. (2007). *Transitions to School: Perceptions, Expectations, Experiences*. Sydney: UNSW Press.
- Kikas, E. (2004). Koolivalmidus – lapse, koolieelse lasteasutuse, kodu või kooli valmidus? *Koostöö – lapse arengu võti. Ettekannete kogumik*. Tallinn: Ilo.
- Kirbits, K., & Stein, K. (2015, 22. mai). Kui laps läheb lasteaiast kooli. *Õpetajate Leht*. <http://opleht.ee/2015/05/laps-laheb-lasteaiast-kooli/>
- OECD (2017). *Starting Strong V: Transitions from Early Education and Care to Primary Education*. Paris: OECD Publishing.
- Ostovar-Nameghi, S. A., & Sheikahmadi, M. (2016). From Teacher Isolation to Teacher Collaboration: Theoretical Perspectives and Empirical Findings. *English Language Teaching*, 9(5), 197–205.
- Petriwskyj, A., Thrope, K., & Tayler, C. (2005). Trends in construction of transition to school in three western regions, 1990–2004. *International journal of Early Years Education*, 13(1), 55–69.
- Põdra, M. (2002). Koolivalmidus lapsevanemate arvamustes. Rmt. A. Kons (Toim.). *Koolivalmidus: nõuandeid õpetajalt õpetajale*. Tallinn: Ilo.
- Talts, L. (2009). Eelkoolihariduse efektiivsus ja selle jätkusuutlik areng põhikoolis. Teadusartiklite kogumik. Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus.
- Webs, T., & Holtappels, H. G. (2018). School conditions of different forms of teacher collaboration and their effects on instructional development in schools facing challenging circumstances. *Journal of Professional Capital and Community*, 3(1), 39–58.

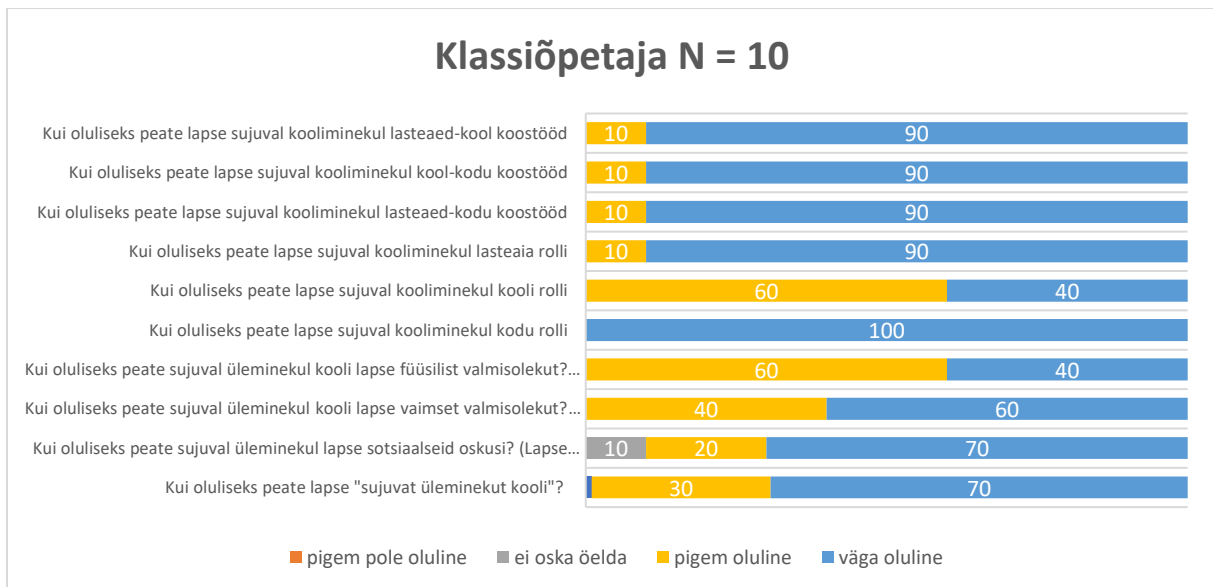
Võgotski, L. (2016). *Laste loovus ja kujutlusvõime. Mäng ja selle osa lapse psüühilises arengus*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.

Lisad

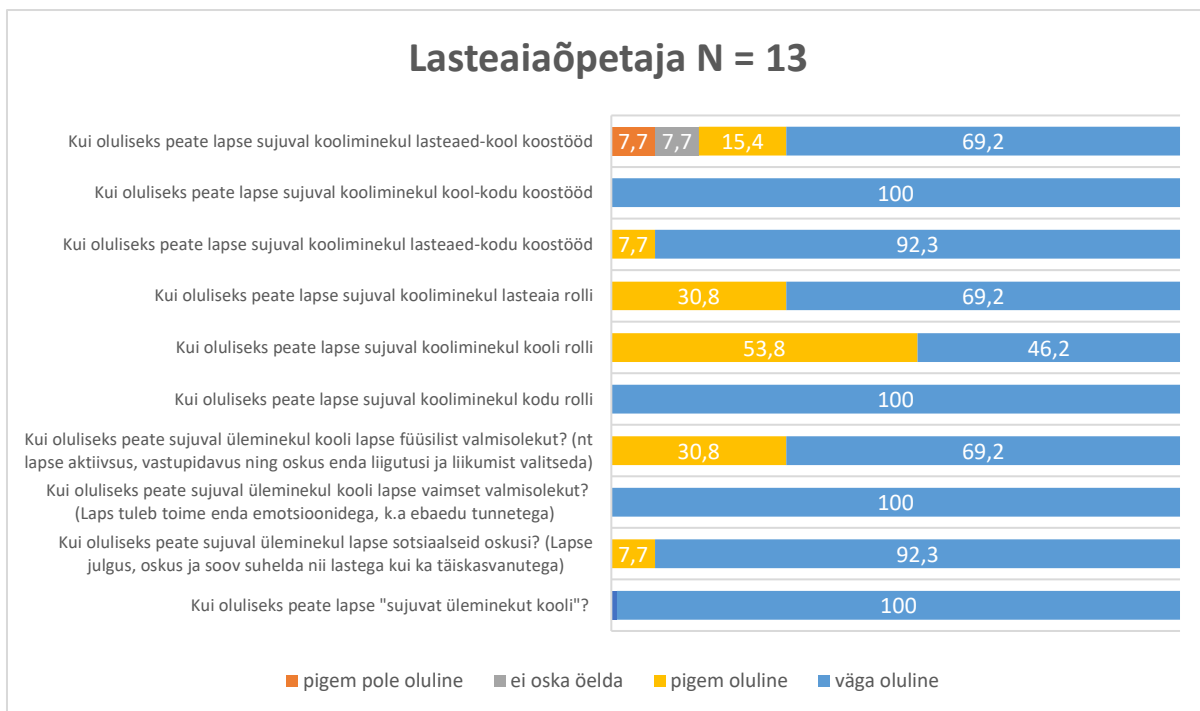
Lisa 1.

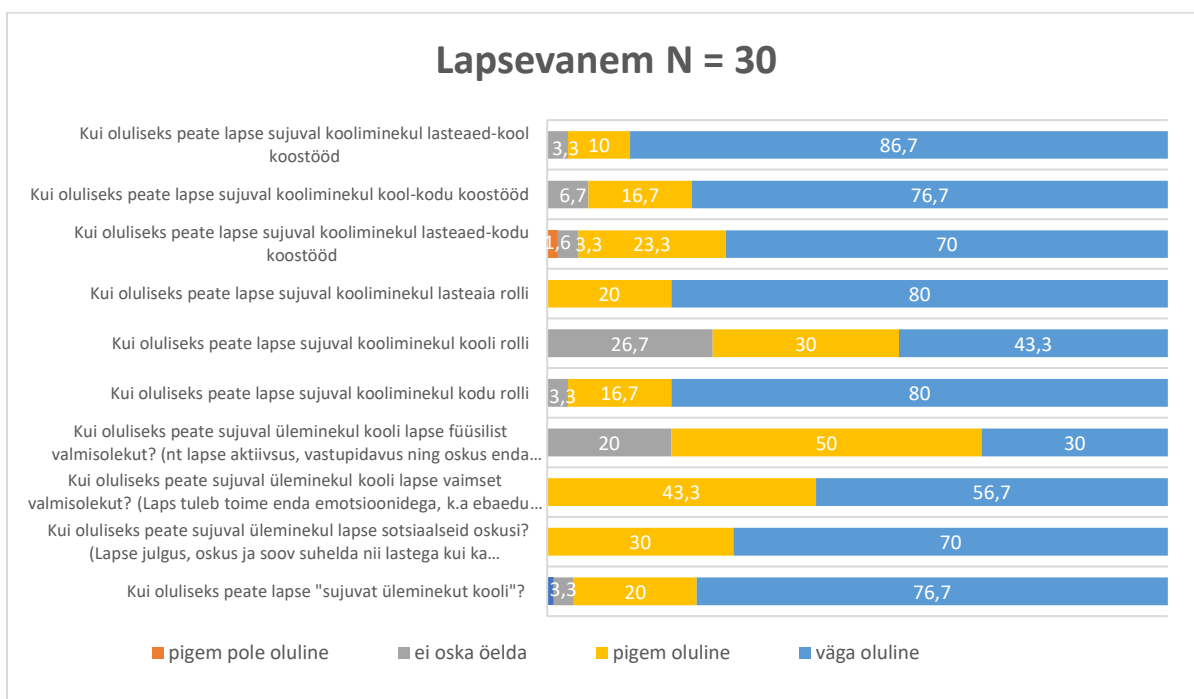
Joonis 1.1. Haridusjuhtide hinnangud (%).

Joonis 1.2. Klassiõpetajate hinnangud (%).

Joonis 1.3. Lasteaiaõpetajate hinnangud (%).

Joonis 1.4. Lapsevanemate hinnangud (%).